

Vergaderjaar 1991-1992

20 598

Nieuwe regeling voor terugvordering en verhaal van kosten van bijstand

Nr. 19

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 25 oktober 1991

Hierbij vraag ik, mede namens de Staatssecretaris van Justitie, uw aandacht voor het volgende.

Bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal is in behandeling het wetsvoorstel 20 598, houdende een nieuwe regeling **voor terugvordering en verhaal van kosten van bijstand**. Op 3 januari 1991 heeft de Eerste Kamer de nadere memorie van antwoord ontvangen, waarmee de schriftelijke behandeling is afgerond. Tot een mondelinge behandeling is het nog niet gekomen, omdat een aantal leden van de Eerste Kamer, die in beginsel het wetsvoorstel steunen, bezwaar heeft tegen een niet in duur beperkte verhaalsplicht op de echtgenoot of gewezen echtgenoot op grond van aan de onderhoudsgerechtigde andere echtgenoot of gewezen echtgenoot verleende bijstand. In het verhaalswetsvoorstel ontbreekt een expliciete duurbepanking van de verhaalsplicht vanwege de koppeling tussen de burgerrechtelijke onderhoudsplicht en het verhaalsrecht. Alleen over de periode dat er een onderhoudsplicht op grond van het Burgerlijk Wetboek bestaat of heeft bestaan is verhaal van kosten van bijstand mogelijk. De duur van de alimentatie na scheiding is thans wettelijk niet in tijd begrensd, zij het dat de rechter de onderhoudsplicht aan een termijn kan binden. Ook het wetsvoorstel 20 598 kent geen wettelijke beperking van de verhaalsplicht in de tijd. Bij de Eerste Kamer is eveneens aanhangig het wetsvoorstel 19 295 tot limitering van de alimentatieduur na scheiding, waarin wordt voorgesteld om de duur van de alimentatie na scheiding in beginsel te doen eindigen na 12 jaar. Bij het wetsvoorstel 20 598 is ervan uitgegaan dat een afzonderlijke duurbepanking van de verhaalsplicht niet afzonderlijk behoefde te worden geregeld. Indien het wetsvoorstel 19 295 wordt aangenomen zou als gevolg van de koppeling tussen de civielrechtelijke onderhoudsplicht en het verhaalsrecht ook de verhaalsplicht in beginsel na 12 jaar eindigen.

Sommige leden van de Eerste Kamer hebben echter bezwaren tegen de inhoud van het wetsvoorstel tot limitering van de alimentatie. Deze bezwaren richten zich met name op de overgangsregeling van het wetsvoorstel, die erop neerkomt dat drie jaar na invoering van de wet, het nieuwe recht gaat gelden. Voor degene die na die drie jaar meer dan 12 jaar alimentatie genoot, zou het recht op alimentatie vervallen.

Teneinde aan de bezwaren tegemoet te komen heeft de Staatssecretaris van Justitie een novelle ingediend op het wetsvoorstel 19 295, waarin onder meer is opgenomen dat de nieuwe regeling alléén van toepassing is op de uitkeringen tot levensonderhoud die na de inwerking-treding van de wet door de rechter zijn toegekend of overeengekomen. Gelet op de voorgeschiedenis is het reëel te veronderstellen dat met de afhandeling van het wetsvoorstel tot limitering van de alimentatieduur en de daarbij behorende novelle nog wel enige tijd gemoeid zal zijn. Hiermee dreigt de invoering van het wetsvoorstel tot verplicht verhaal en terugvordering op de lange baan te worden geschoven. Als het wetsvoorstel 20 598 namelijk eerder in werking zou treden dan het limiteringswetsvoorstel wordt er een wettelijk niet in tijd gelimiteerde verhaalsplicht in het leven geroepen.

Het kabinet acht een spoedige afhandeling van het wetsvoorstel 20 598 juist om meerdere redenen gewenst. Verder uitstel van de invoering van verplicht verhaal en terugvordering heeft namelijk belangrijke budgettaire consequenties. Dit is ook de reden dat het wetsvoorstel voorkwam op de lijst met wetsvoorstellen die het kabinet voor het zomerreces wilde afhandelen. Voor 1992 en volgende jaren is thans in de begroting rekening gehouden met een bruto besparing op de uitkeringen van f 200 miljoen per jaar, rekening houdend met f 45 miljoen uitvoeringskosten komt het netto besparingseffect uit op f 155 miljoen. Ook voor de uitvoeringspraktijk is het van belang dat de al sedert 1986 bestaande onduidelijkheid over het tijdstip waarop het verplichte verhaal en terugvordering wordt ingevoerd wordt weggenomen. Een aantal gemeenten loopt reeds vooruit op de verwachte inwerkingtreding van het wetsvoorstel 20 598 door meer en meer gebruik te maken van hun al bestaande bevoegdheid tot verhaal en terugvordering. Een stagnatie in deze ontwikkeling is te verwachten als de invoering van de nieuwe verhaals- en terugvorderingsbepalingen andermaal op zich laat wachten. Verder is de terugvorderingsplicht een belangrijk instrument in het kader van het handhavingsbeleid in de sociale zekerheid.

Het kabinet heeft gezocht naar een zodanige oplossing dat enerzijds tegemoet wordt gekomen aan de bezwaren van sommige leden van de Eerste Kamer en anderzijds de afstemming tussen de alimentatiewetgeving en het verhaalsrecht zo min mogelijk geweld wordt aangedaan.

Aan die voorwaarden voldoet een novelle op het verhaalswetsvoorstel, waarin bij wijze van overgangsrecht een verhaalsduurbepaling tot uiterlijk 12 jaar is opgenomen voor die gevallen waarin de echtscheiding, scheiding van tafel en bed of de ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed is uitgesproken voor de datum waarop het limiteringsvoorstel in werking treedt. Voor de gevallen die onder deze overgangsregel vallen eindigt dus de verhaalsplicht van de gemeente na uiterlijk 12 jaar ondanks dat er op grond van het burgerlijk recht nog wel een onderhoudsplicht kan bestaan. Voor de nieuwe gevallen blijft nadrukkelijk de aansluiting bestaan op de inhoud van het limiteringswetsvoorstel.

Door de novelle op het limiteringswetsvoorstel wordt voor bepaalde groepen de limitering beperkt. Achterliggende gedachte daarbij is dat oudere vrouwen zich veelal in hun leven en in het bijzonder tijdens het

huwelijk in verband met lange tijd gegolden hebbende maatschappelijke opvattingen en tradities en daaraan gerelateerde rolpatronen onvoldoende hebben kunnen instellen op het nieuwe, in het wetsvoorstel 19 295 vervatte limiteringsregime. De wens om de limitering voor deze categorie te versoepelen vloeit dus voort uit de wens om de inkomensgevolgen van de limitering te beperken voor degenen die reeds van een alimentatie leven.

Een langer recht op alimentatie voor deze vrouwen zou, gelet op de in het wetsvoorstel 20 598 aangebrachte koppeling tussen alimentatie en verhaal, betekenen dat de gemeenten langer hun verhaalsplicht zouden moeten uitoefenen.

Gelet op de specifieke reden voor de beperking van de limitering bij deze categorie bestaat er naar de mening van het kabinet geen bezwaar tegen overgangsrechtelijke regeling waarbij voor de oude verhaalsgevallen die plicht tot uiterlijk 12 jaar wordt beperkt.

Indien de Raad van State bereid is om met spoed een advies over de verhaalsnovelle uit te brengen en de parlementaire behandeling van die novelle snel kan worden voltooid, is een spoedige inwerkingtreding van de plicht tot terugvordering en verhaal haalbaar. De vroegst denkbare datum van inwerkingtreding zou dan, gelet op de driemaandstermijn van het bestuursackoord Rijk/VNG, 1 april 1992 zijn dan wel één of enkele maanden later. Uiteraard ben ik bereid om mijn voornemen tot het indienen van een verhaalsnovelle zowel in de Eerste als in de Tweede Kamer mondeling toe te lichten.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
E. ter Veld